

Valtuustoaloite: Selvityspyyntö lasten ja nuorten ilmaisten salivuorojen lisäämiseksi seurojen toiminnassa / Hyvinvointilautakunnan lausunto

Kaupunginvaltuusto 03.03.2025 § 27

”Kokoomuksen valtuustoryhmä pyytää kohteliaammin selvittämään seuraavaa mahdollisuutta lisätä kaupungin liikuntatiloissa toteutettavaa seuratoimintaa, kun:

- Kyseessä lasten ja nuorten, yläkouluikään asti tapahtuva, harrastetoiminta
- Toiminnan järjestämisestä vastaa paikallinen urheiluseura

Selvityksessä pyydetään arvioimaan myös seuraavia kustannusvaikutuksia:

- Miten suuri vuokratuottojen väheneminen tästä muutoksesta syntyisi vuotuisesti?
- Voidaanko vuokratuottojen väheneminen kompensoida muilla menetelmillä?
- Millainen on seura-avustusten käsittelystä, päätöksenteosta ja maksatuksesta aiheutuva välillinen kustannus kaupungille?
- Millainen kustannusvaikutus olisi seurojen salivuokrasta luopumisella edellä mainituissa kohderyhmissä myös taloushallinnon työn vähetessä?

Kokonaisarvioinnin näkökulmasta voidaan arvioida kaupungin mahdollisuuksia vähentää liikuntaseurojen tilavuokria sekä vähentää myös hallinnollista työtä sujuvoittamalla toimintaa.

Kokoomuksen valtuustoryhmä”

Toimivalta: Hallintosääntö 32 §

Päätös: Kaupunginvaltuusto päätti lähettää em. valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 17.03.2025 § 86

Toimivalta: Hallintosääntö 32 §

Esittelijä: Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus: Kaupunginhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen hyvinvointilautakunnalle lausuntoa varten.

Päätös: Hyväksyttiin.

Hyvinvointilautakunta 11.06.2025
147/12.04.01/2025

Valmistelija:

Liikuntapäällikkö Sini Aalto

Seloste ja perustelut:

Valtuustoaloitteessa pyydetään selvittämään mahdollisuutta lisätä ilmaisia käyttövuoroja paikallisten seurojen junioritoimintaan. Aloite rajaa junioritoiminnaksi alle 15-vuotiaiden harrastetoiminnan. Selvitykseen pyydetään lisäksi arvioita maksuttomuuteen liittyvistä kustannusvaikutuksista. Tähän selvitykseen olen ensin koonnut lyhyesti asiaan liittyvää taustatietoa ja lopuksi vastaukset selvityspyyntöihin.

Salivuorojen hinnoittelu

Ylöjärven kaupungin liikuntasalien hinnoittelu on tällä hetkellä kolmeportainen. Halvimpia vuorot ovat alle 18-vuotiaiden seura- ja yhdistystoiminnalle. Tätä hieman korkeampaa hintaa maksavat yli 18-vuotiaiden seura- ja yhdistystoiminta ja korkeinta hintaa peritään yksityis- sekä yritysasiakkailta. Seurahinnat ovat samat kaikille kotipaikkakunnasta riippumatta. Tämä perustuu mm. tasa-arvolakiin. Halvimmillaan lasten ja nuorten vakiovuoron hinta on 4,20 e/tunti pienissä koulusaleissa ja kalleimmillaan 31,20 e/h, joka peritään suurimmasta sekä uusimmasta Siltatien liikuntahallista.

Liikuntasalit ovat aikanaan olleet Ylöjärvellä maksuttomia kaikille, mutta tällöin huomattiin, että se aiheutti salivuorojen hamstrausta ja ”varuiksi” varaamista. Tämä aiheutti tilojen tyhjäkäyttöä ja samalla joku saattoi jäädä ilman vuoroja. Tämän kokemuksen perusteella on alun perin asetettu vuokrahinnat liikuntasaleihin. Vuokrataso on tämän jälkeen noussut pikkuhiljaa. Liikuntasalien hintoja on kuitenkin viimeisen kymmenen vuoden aikana korotettu melko maltillisesti, jos lainkaan. Viimeisimmät korotukset johtuvat pääasiassa liikunnan verotuksen muutoksesta (alv 10 % > alv 14%). Liikuntasaleista veloittettava hinta on edelleen kaikissa hintaluokissa käyttökustannuksia huomattavasti alhaisempi.

Tampereen kaupunkiseudulla vajaa puolet kunnista tarjoavat alle 18-vuotiaiden harjoitusvuorot maksutta. Osassa kuntia maksuttomuuden ulkopuolelle on kuitenkin rajattu tiettyjä tiloja. Maksuja perivissä kunnissa salivuokran hinta on usein aikuisten vuoroja edullisempia, kuten Ylöjärvelläkin. Yhä useampi kunta Suomessa on luopunut tai luopumassa täydestä maksuttomuudesta johtuen taloustilanteesta sekä maksuttomuuden aiheuttamasta tyhjäkäytöstä.

Salivuorojen käyttäjät

Liikuntasalien vakiovuorot ovat haussa kaksi kertaa vuodessa (kesä- ja talvikausille erikseen). Talvikausi (elokuu-toukokuu) on aktiivisinta salien käyttöaikaa. Salivuoroja jakaessa alle 18-vuotiaiden vuorot ovat etusijalla ja hakulomakkeella pyydämme hakijaa ilmoittamaan vuoron käyttäjäryhmän ikäluokan. Tätä tarkemmin emme ikäryhmää kysy.

Ylöjärvellä liikuntasalien pääkäyttäjäryhmä ovat alle 18-vuotiaat seurassa tai muussa ohjatussa toiminnassa liikkuvat lapset ja nuoret. Aikuisten toimintaa järjestää laajimmin Tampereen Seudun Työväenopisto. Myös yksityiset kuntalaiset varaavat vuoroja, mutta valtaosa näistä vuoroista on yksittäisiä ja niistäkin iso osa varataan lasten/nuorten liikuntaa varten. Kaupungin liikuntasalien lisäksi seurat käyttävät yksityisiä liikuntatiloja, kuten Ylöjärven jäähallia, Ylöjärven Liikuntakeskusta sekä Ilves-Areenaa. Tämä johtuu siitä, että soveltuvia tiloja ei ole vapaana kaupungin omistamissa tiloissa.

Liikuntapalveluiden tulorakenne ja liikuntasalien laskutus

Ylöjärven kaupungin liikuntapalvelut järjestää ohjattua liikuntatoimintaa, vastaa uimahallipalveluista sekä vuokraa sisäliikuntatiloja. Nämä kolme ovat myös liikuntapalveluiden pääasialliset tulonlähteet. Suurin tuotto saadaan uimahallista sekä kuntosaleilta, joista tuloja kertyi vuonna 2024 noin 495 000 euroa.

Ohjaustoiminnan tuotot olivat noin 53 000 euroa. Liikuntasalien ja muiden liikuntapalveluiden vuokraamien vuokratulojen tulokertymä vuonna 2024 oli vajaa 226 000 euroa. Kokonaistuotoista (801 000 e) vuokratulot ovat siis yhteensä noin 28 prosenttia.

Liikuntapalveluiden laskutuksesta vastaavat hyvinvointipalveluiden palvelusihteeri ja vapaa-aikapalveluiden toimistosihteeri sekä taloushallinnosta laskuttaja. Vakiovuorot laskutetaan pääsääntöisesti kolme kertaa vuodessa (syys- ja kevätkaudet erikseen sekä kesäkausi). Laskutustietojen siirto taloushallinnolle tehdään suoraan Timmi -tilavarausohjelman kautta, josta otetaan kerralla kaikki laskutuskauden tiedot. Taloushallinnossa työstetään laskut loppuun ja lähetetään taloushallinnon järjestelmien kautta asiakkaille.

Toiminta-avustukset seuroille

Liikuntaseurat voivat hakea toiminta-avustusta seuratoimintaan vuosittain. Avustus on yleisavustus, jolla tuetaan paikallista liikunta- ja urheilutoimintaa. Talousarviossa vuosina 2024 ja 2025 avustuksiin on varattu 100 000 euroa, joita on kumpanakin vuonna hakenut 18 eri liikuntaseuraa. Avustuksista päättää hyvinvointilautakunta erikseen nimetyn työryhmän esityksen perusteella. Avustusten jaossa merkittävin kriteeri on lasten/nuorten (alle 18v) harrastajamäärät. Kaupungin liikuntatilojen käyttö ei vaikuta avustukseen, sen sijaan muiden tilojen käytöstä saa lisäpisteitä. Avustusta hakeneista seuroista useat käyttävät kaupungin ulkopuolisia liikuntatiloja tai eivät käytä lainkaan sisäliikuntatiloja.

Avustustyöryhmä kokoontuu enintään kaksi kertaa käsittelemään saapuneita avustushakemuksia ja pisteyttämään hakijat. Avustusesitys perustuu tähän pisteytykseen. Ennen työryhmän kokousta liikuntapäällikkö vastaanottaa hakemukset liitteineen, kokoaa niistä yhteenvedon ja työstää valmistelumateriaalin valmiiksi työryhmälle. Hyvinvointilautakunnan päätöksen jälkeen avustuspäätökset lähetetään hakijoille ja valitusajan jälkeen valmistellaan taloushallinnolle maksutiedot, jotka kiertävät taloushallinnon järjestelmien kautta hyväksyttäväksi. Avustukset maksetaan vasta, kun kaikki vaaditut liitteet on toimitettu.

Maksuttomien lasten ja nuorten vuorojen vaikutukset

Valtuustoaloitteessa pyydetään arvioimaan vaikutuksia, joita tilojen maksuttomuus voisi tuoda mukanaan talouteen ja eri toimintoihin. Edellä olevien tietojen valossa on ensin todettava, että käytössä olevien tilastojen valossa ei voida varmasti laskea alle 15-vuotiaiden osuutta lasten ja nuorten vuoroista. Valtaosan voidaan kuitenkin arvioida olevan tätä kohderyhmää (yli 90%). Arvioinnissa käytämme näin alle 18-vuotiaiden vuoroista saatuja tilastotietoja. Harrastustoiminnaksi tässä lasketaan kaikki lasten ja nuorten käyttöön varatut vuorot. Mukana laskuissa ovat kaikki kaupungin liikuntatilat, mukaan lukien uimahallin allasvuokrat (ei vauvauintia eikä kaupungin sisäisiä). Tiedot on kerätty Timmi-ohjelman tilastoraporteista.

Vastaukset valtuustoaloitteen kysymyksiin 1-2:

1. Miten suuri vuokratuottojen väheneminen tästä muutoksesta syntyisi vuotuisesti?

2. Voidaanko vuokratuottojen väheneminen kompensoida muilla menetelmillä?

- Paikallisten seurojen alle 18-vuotiaiden vakio- ja yksittäisvuorotulot vuonna 2024 olivat noin 45 000 euroa.
- Kaikkiaan seuratoimijoiden alle 18-vuotiaiden vakio- ja yksittäisvuorotuloja vuonna 2024 oli 60 000 euroa.
- Lasten ja nuorten turnaus- ja kilpailutoiminnasta tuloja kertyi vuonna 2024 yhteensä noin 7 200 euroa.

Vuoteen 2023 verrattuna tulot ovat melko lailla samalla tasolla. Turnaustuloja kertyi enemmän johtuen Siltatien liikuntahallin valmistumisesta.

Yllä olevien lukujen perusteella olisi vuokratuottojen vähennys 50 000- 67 000 euroa sen mukaan olisiko maksuttomuus rajattu vain Ylöjärvellä toimiviin yhdistyksiin. Ylöjärvellä liikuntasalien hinnat ovat tällä samat kaikille liikuntaseuroille riippumatta siitä, missä kunnassa liikuntaseura on kirjoilla. Ajatuksena on se, että usein näilläkin vuoroilla liikkuu paikkakuntalaisia asukkaita ja ulkopaikkakuntalaiset seuravat usein paikkakunnalle uusia harrastusmuotoja.

Yllä mainitun summan kompensoimiseksi on vaihtoehtoina nostaa muiden asiakasryhmien vuokria ja muiden liikuntapalveluiden toimintojen maksuja (uimahalli/ohjaustoiminta) tai karsia menoista. Liikuntapalveluiden menotaso on viime vuosina säästötoimissa jo vähennetty siltä osin, että ainoa tämän kokoluokan karsintakohde olisivat avustuskokonaisuudesta leikkaaminen (sponsorointi, palkitsemiset ja seura-avustukset).

Vastaukset valtuustoaloitteen kysymyksiin 3-4:

1. Millainen on seura-avustusten käsittelystä, päätöksenteosta ja maksatuksesta aiheutuva välillinen kustannus kaupungille?
2. Millainen kustannusvaikutus olisi seurojen salivuokrasta luopumisella edellä mainituissa kohderyhmissä myös taloushallinnon työn vähetessä?

Liikunnan seura-avustusten jakoprosessi on kuvattu aiemmin toiminta-avustuksia kuvaavassa kappaleessa. Kaikki avustuksia käsittelevät henkilöt ovat kaupungin kuukausipalkkaista henkilökuntaa pois lukien luottamushenkilöt työryhmässä/lautakunnassa. Työaika, joka kuluu avustusten käsittelyyn, päätöksentekoon ja maksatukseen on yhteensä 5–7 työpäivää. Mikäli seura-avustuksia ei jaettaisi olisi lisäsäästö lähinnä näiden työntekijöiden (liikuntapäällikkö, toimistos sihteeri ja taloussihteeri) työajassa sekä kokouspalkkioissa (työryhmä). Marginaalista säästöä kertyy pankkikuluista. Ohjelmistosäästöjä ei synny, sillä taloushallinnon järjestelmien kustannukset ovat kuukausiperusteisia.

Vuorojen asettaminen maksuttomiksi ei oleellisesti vähennä taloushallinnon kustannuksia. Kuten edellä mainittiin, ei ohjelmistoista kerry säästöjä, sillä niitä käytetään muussa laskutuksessa ja kustannukset ovat kuukausi-/kausiperusteisia. Laskutusta operoivat henkilöt ovat kaupungin vakinaista henkilökuntaa, joilta työaika säästyy vain marginaalisesti, sillä jäljelle jää joka tapauksessa muut laskutettavat vuorot.

Paperilaskujen ja verkkolaskujen määrän vähentyminen toisi mukanaan pieniä laskennallisia säästöjä. Verkkolaskun hinta on noin 30 senttiä/kappale. Pääosa

seuroille lähetettävistä laskuista on verkkolaskuja. Vuoden aikana lähetetään noin 205 kausilaskua, joista noin puolet ovat pelkästään lasten ja nuorten vuoroihin kohdistuvia. Lisäksi kuukausittain laskutetaan yksittäisiä turnaus- ja tapahtumavuoroja, joita lähtee keskimäärin kolmelle eri seuralle (psl kesäkausi). Osassa näistä on mukana myös yli 18-vuotiaiden tapahtumia. Karkeasti yhteenlaskettuna laskutuskulu vuoden aikana noin 55 euroa. Laskutuksen vähentymisen tuoma säästö on siis minimaalinen.

Liikuntapalveluiden näkemys

Liikuntapalvelut eivät kannata lasten ja nuorten vuorojen täyttää maksuttomuutta. Maksuttomuus voi aiheuttaa jälleen tilojen liikavaraamista käyttötarpeeseen nähden ja tilat olisivat vieläkin useammin tyhjillään, kun ne eivät ole tällöin muiden varattavissa. Seurat myös sitoutuvat vuoroihin paremmin, kun niistä peritään pieni maksu. Näillä pienillä maksuilla saadaan lisäksi katettua liikuntasaleihin hankittavia välineistöjä, joita täytyy uusia aika ajoin.

Liikuntatilojen maksuttomuus seuratoiminnassa ei myöskään todennäköisesti lisää salien käyttöastetta. Ylöjärven kaupungin keskusta-alueen liikuntasaleista isot salit (Urheilutalo, Siltatie, Metsäkylän iso liikuntasali ja Vuorentaustan yläkoulu) ovat jo muutoinkin täysin käytössä. Nämä ovat myös hinnaltaan kalleimmat salit. Sen sijaan syrjemmässä sijaitsevat tai halvemmat pienet salit eivät houkuttele seuroja, koska ne eivät vastaa lajivaatimuksiin tai sijaitsevat maantieteellisesti hankalassa paikassa.

Maksuttomat vuorot aiheuttanevat työmäärän lisääntymistä tilavarauspalveluissa. Tilavarauksissa työllistävimpiä vaiheita ovat juuri varausten käsittely sekä avainhallinta. Nykyisin vuorot ovat varattavissa suoraan, ja mikäli vuoroja annetaan maksutta käyttöön on liikuntapalveluiden käytävä jokainen varaus muuttamassa erikseen maksuttomaksi ja tarkistaa, että kyse on maksuttomasta vuorosta. Maksuttomuus lisääntyy erityisesti yksittäisten vuorojen varaamista, joka toki on hyvä ja aloitteen ydinasia, mutta työllistää tilavarauspalveluja avainhallinnan osalta enemmän.

Liikuntasalien maksuttomuus junioritoimintaan tukee vain osaa ylöjärveläisiä seuroja. Iso osa seuroista toimii omissa tai yksityisissä tiloissa, joista maksavat huomattavasti suurempaa vuokraa kuin kaupungin tiloista. On myös seuroja, jotka eivät käytä sisäliikuntatiloja ja seuroja, joissa liikkuu pääosin yli 18-vuotiaita. Maksuttomuus aiheuttaisi yhä suurempaa eriarvoisuutta lajien välillä. Tästä syystä avustuksista luopuminen maksuttomuuden kustannuksella ei ole kannatettava asia.

Lasten ja nuorten harrastamisen hinnan alentamisessa kaupungin liikuntasalihinnan merkitys on alhainen. Harrastamisen maksut pitävät sisällään lajiliittojen lisenssi- ja kilpailumaksuja, pelimatkoja, peliasuja ym., jotka kallistuvat koko ajan. Mikäli vuoroja eri tahoille myönnettäisiin maksutta, olisi siitä saatava varmuus, että maksuttomuus näkyisi myös lasten ja nuorten harrastamisen hinnassa.

Seuratoiminnan lisäksi panostusta olisi tärkeä kohdentaa seuratoiminnan ulkopuolella oleviin lapsiin ja nuoriin. Tuoreimman LIITU -tutkimuksen mukaan seuratoiminnassa liikutaan yleisimmin 6-12 -vuotiaana, jonka jälkeen nuori putoaa pois harrastuksen parista. Seuroja tulisikin kannustaa tämän kohderyhmän matalan kynnyksen ryhmien perustamiseen ja höntsyvuorojen pitämiseen, esimerkiksi antamalla ilmaisia vuoroja tällaiseen tarkoitukseen.

Lisätietoja päätöksestä: Liikuntapäällikkö Sini Aalto, p. 041 730 0165, etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi

Esittelijä: Liikuntapäällikkö

Päätösehdotus: Hyvinvointilautakunta päättää antaa vastauksensa valtuustoaloitteeseen edellä olevan selosteosan mukaisena.

Päätös: